

ION MĂRII (2 martie 1941 – 27 mai 2024)

Dispariția unui lingvist de excepție coincide, întâmplător, cu un moment hotărâtor în biografia sa spirituală. Se împlinesc 60 de ani de când viața cercetătorului, colegului, mentorului și directorului Ion Mării este strâns legată de istoria Institutului de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu” al Academiei Române, 50 de ani (1964–2014), ca angajat al Institutului, urmași de alți 10, după ieșirea la pensie, în care lingvistul Ion Mării a fost trup și suflet pentru această instituție.

O întreagă viață de om dedicată cu pasiune lingvisticii românești, valorilor și principiilor cercetării științifice academice, reflectată în zecile de lucrări publicate, în studiile de o impecabilă documentare și redactare, adevărate modele pentru ceilalți.

Destinul profesional al lui Ion Mării se leagă de Institutul de Lingvistică în toamna anului 1964, când, tânăr absolvent al Facultății de Filologie de pe lângă Universitatea din Cluj-Napoca, este angajat ca cercetător stagiar, urmând, în anii ce vin, etapele specifice profesiei: în 1968, cercetător științific, 1975 – cercetător științific principal grad III, iar în 2002, în urma obținerii titlului de doctor, cu distincția *Suma cum laude*, pentru lucrarea *Harta lexicală semantică*, obține și gradul științific I, aprobat încă din 1990 în consiliul științific de atunci al institutului, de Filiala din Cluj-Napoca a Academiei Române și susținut prin referate științifice de Romulus Todoran și Ion Pătruț, nume de referință în lingvistica românească.

Timp de 50 de ani a desfășurat o dublă activitate științifică, una instituționalizată, în cadrul temelor de plan, și una individuală, ambele marcate de aceeași rigoare și probitate științifică.

A participat și și-a pus amprenta asupra a două dintre cele mai importante lucrări ale lingvisticii și ale culturii noastre, inițiate de Sextil Pușcariu, elaborate sub egida Academiei Române: *Dicționarul limbii române*, numit și *Dicționarul Academiei* (la care, în perioada 1964–1966 a participat la redactarea literei R) și *Atlasul lingvistic român* (de Sever Pop și Emil Petrovici), pentru care, începând cu 1966, ca responsabil de temă și șef de colectiv a lucrat timp de aproape trei decenii.

Din 1987 până în 2009, cele două lucrări monumentale ale culturii românești se îmbină în munca cercetătorului Ion Mării prin sarcina asumată – și aceasta monumentală – a revizuirii, în întregime, a materialului din *Atlasul lingvistic român* pentru redactarea *Dicționarului limbii române*: peste 15.000 de pagini dactilografiate din dicționar, redactate de colectivele lexicografice din Cluj-Napoca, București și Iași.

Atlasul lingvistic român, marea iubire a lui Ion Mării, se concretizează în 12 volume coordonate, dintre care 9 publicate și altele 3 în manuscris, iar pentru materialul rămas încă inedit al ALR II, a elaborat, în peste 700 de pagini, principiile și normele de editare riguroasă a acestuia.

Pentru colaborarea la volumul VII al *Atlasului lingvistic român II*, serie nouă a primit, în anul 1974, premiul „Timotei Cipariu”, acordat de Academia Română.

Activitatea individuală de cercetare se concretizează în:

- zeci de comunicări prezentate la diverse manifestări științifice;
- zeci de articole, note lingvistice, recenzii, publicate în reviste de specialitate: „Cercetări de lingvistică”, „Limba română”, „Studii și cercetări lingvistice”, „Anuar de lingvistică și istorie literară”, „Revistă de lingvistică și știință literară”, „Limba română” de la Chișinău, sau în reviste de cultură: „Steaua”, „Tribuna”, precum și în volume colective conținând actele unor simpozioane și conferințe;
- editarea, în colaborare, a unor scrieri lingvistice ale lui Emil Petrovici, Vasile Bogrea, Dumitru Copceag, Romulus Todoran și Magdalena Vulpe;
- prezentarea de materiale la Radio București și Radio Cluj;
- editarea unor acte de simpozioane.

A fost secretar științific de redacție, apoi membru în consiliul de conducere al revistei „Cercetări de lingvistică”, membru în colegiul de redacție al revistei „Dacoromania”, serie nouă, și al

revistei „Limba română” de la Chișinău, iar în perioada 2006–2011, director al revistelor „Dacoromania”, serie nouă și „Nyelv-és Irodalomtudomány Közlemények” (Studii și cercetări de lingvistică și istorie literară), editată în limba maghiară.

Volumele sale de autor, *Harta lexicală semantică* (Editura Clusium, 2002), *Contribuții la lingvistica limbii române* (Editura Clusium, 2004), *Note și studii de etimologie lexicală dacoromână* (Editura Academiei Române, 2005), au devenit, alături de articolele științifice publicate, studii de referință în domeniul lexicologiei și al dialectologiei.

Profilul profesional al cercetătorului Ion Mării este completat de activitatea de conducere. Din 1969 până în 2014 a fost membru în Consiliul științific al Institutului, șef al sectorului de *Dialectologie și fonetică-fonologie*, respectiv *Istoria limbii, fonologie și istorie literară* (cum s-a numit ulterior, pentru o vreme) din 1981–1989. Neoficial, din 1979 până la sfârșitul anului 1989 a fost locțiitorul directorului, coordonând, ca vicepreședinte al Consiliului științific și prim-vicepreședinte al biroului consiliului științific, întreaga activitate științifică și administrativă a institutului.

A fost ales director al institutului în 1990 și a făcut parte din colegiul director al Filialei din Cluj a Academiei Române, până în 1992, ulterior între 1999 și 2011. Din funcția sa de director, Ion Mării a dorit să imprime o atmosferă sănătoasă, propice desfășurării activității științifice, pe de o parte, pe de altă parte, de a conduce „democratic = colectiv”, activitatea institutului.

În anul 2010, i-a fost conferit, prin ordin prezidențial, Ordinul „Meritul Cultural” în grad de „Cavaler”, categoria H – cercetare științifică, „cu prilejul împlinirii a 90 de ani de la înființarea Institutelor de Lingvistică și Speologie din Cluj-Napoca, precum și a 60 de ani de la înființarea Filialei Cluj-Napoca a Academiei Române, pentru rezultate de excepție obținute în activitatea științifică de la nivel național și internațional, prin care a contribuit la formarea multor generații de specialiști și impunerea Clujului ca un centru incontestabil al culturii și cercetării la nivel academic”.

În 2014 primește, din partea Filialei Cluj-Napoca a Academiei Române, *Diploma de excelență* „pentru valoroase contribuții științifice în domeniul lingvisticii și culturii românești”, la 50 de ani de la momentul intrării sale în cadrul institutului.

Retragerea „oficială” din activitate în același an și pensionarea nu au însemnat încetarea activității științifice și ruperea de institut, colaborând, în continuare, în calitate de cercetător asociat. A fost mereu prezent la manifestările științifice organizate de Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu”, chiar și când starea de sănătate i-a creat dificultăți, a publicat în același ritm susținut, cu aceeași rigoare și același interes pentru faptele lingvistice.

Prezența domniei sale la institut, în acest interval, a fost, de fiecare dată, prilej de bucurie, datorită interesului sincer, nedisimulat, datorită căldurii și afecțiunii pe care le-a manifestat întotdeauna față de foștii colegi, mai vechi ori mai noi, față de oamenii pe care i-a cunoscut îndeaproape și din punct de vedere profesional, și personal.

Sunt clipe de mare tristețe printre cei care l-au cunoscut, l-au apreciat și l-au iubit în institutul nostru și în comunitatea academică românească.

VERONICA ANA VLASIN

*Institutul de lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu”
al Academiei Române
Cluj-Napoca, str. Emil Racoviță, 21
veronica.vlasin@acad-cj.ro*